

I.

Zpráva za druhé čtvrtletí roku 2010

Informace o činnosti podávaná zástupkyní veřejného ochránce práv dle ustanovení § 24 odst. 1 písm. a) zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o veřejném ochránci práv)

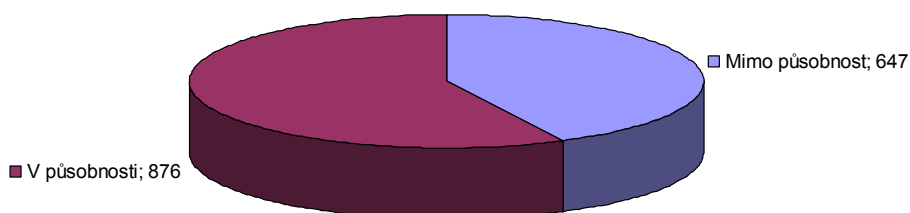
za období od 1. dubna do 30. června 2010

Zástupkyně veřejného ochránce práv (dále jen „zástupkyně ochránce“) předkládá Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky údaje o své činnosti a aktivitách v hodnoceném období a současně informuje poslance o aktuálním stavu veřejné správy, jak se jí jeví podle zkušeností získaných při řešení podnětů. Svým obsahem tato zpráva navazuje na informaci o činnosti za první čtvrtletí roku 2010.

A. Obecné informace z činnosti veřejného ochránce práv

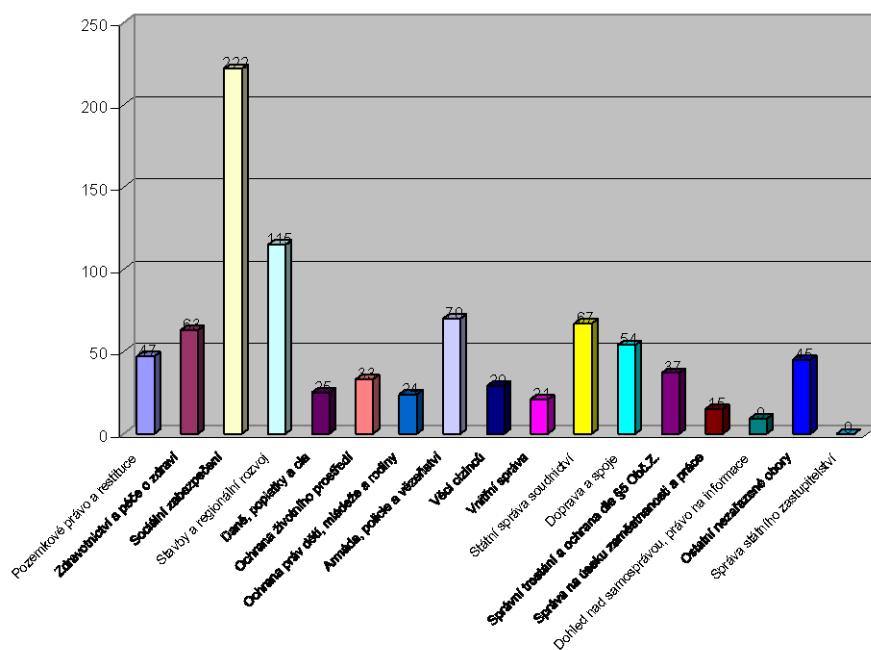
Počty přijatých a vyřízených podnětů

Počty podnětů - II.Q 2010

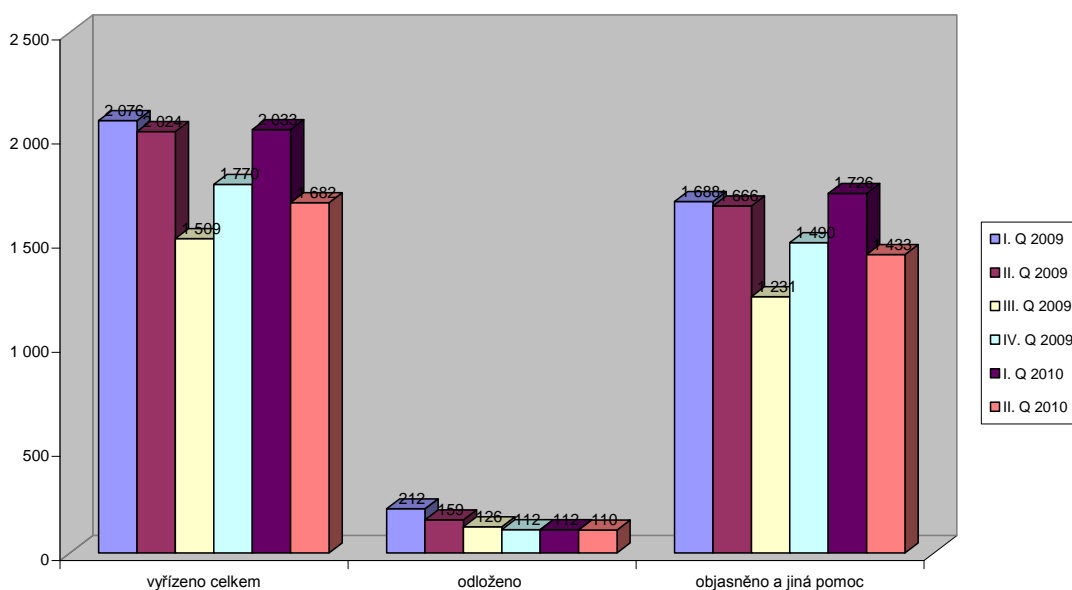
V druhém čtvrtletí roku 2010 bylo zástupkyni ochránce doručeno celkem 1523 podnětů, z nichž 876 (57 %) spadalo do zákonem vymezené působnosti veřejného ochránce práv a 647 (43 %) bylo mimo její působnost.

Struktura podnětů dle oblastí - II. Q 2010

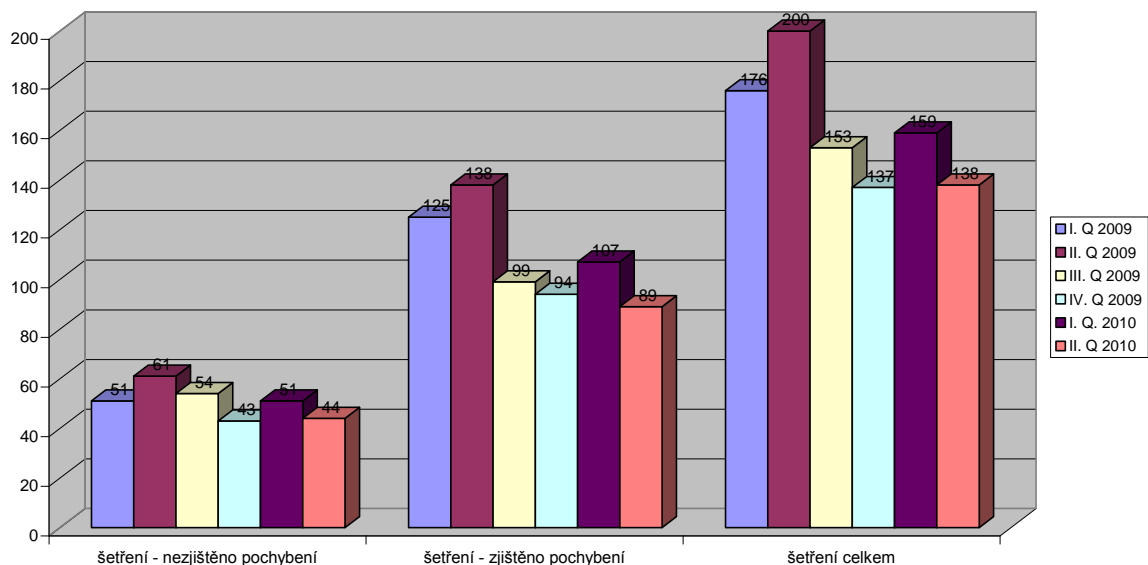

Struktura doručených podnětů podle právních oblastí se v průběhu doby mění jen nepatrně. Nejčetnějšími jsou trvale podněty z oblasti **sociálního zabezpečení** (222), a to zejména ve věcech důchodových a poskytování sociálních dávek. V druhém čtvrtletí roku 2010 byly druhou nejpočetnější skupinou podněty z oblasti **staveb a regionálního rozvoje** (115), z nichž největší počet se týká územního, stavebního a kolaudačního řízení. Na třetím místě se potom objevují podněty z oblasti **vězeňství** (70). Nejvíce podnětů z mimopůsobnostní agendy spadá do oblasti trestněprávní (jednání orgánů činných v trestním řízení) a občanskoprávní (např. provádění exekucí a otázka nájemního bydlení).

Vyřízeno celkem, odloženo, objasněno za období 2009-2010

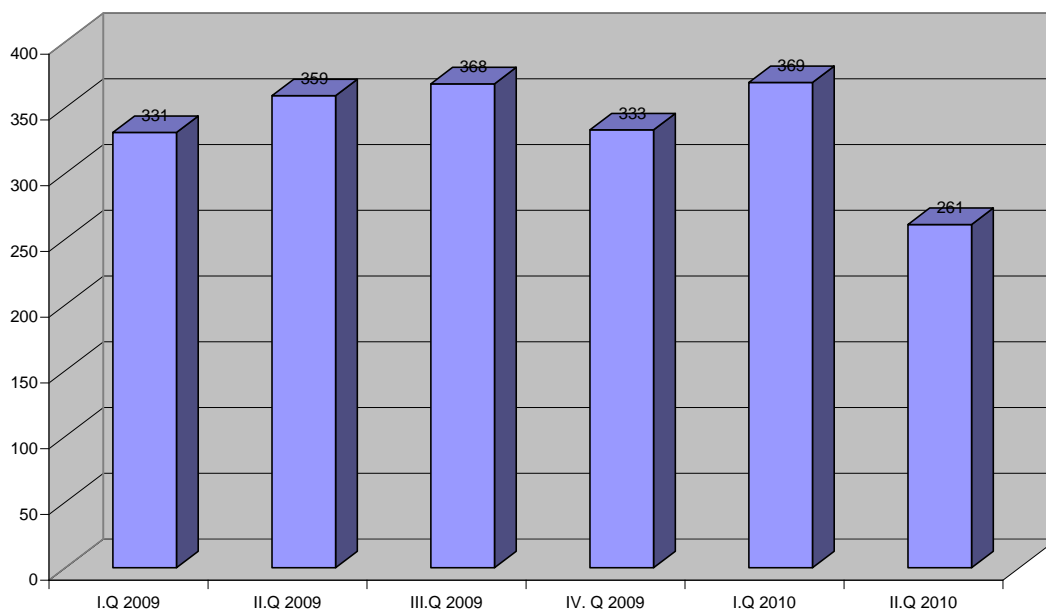

Počty šetření za období 2009-2010

V průběhu první čtvrtletí roku 2010 zástupkyně ochránce vyřídila 1682 podnětů. Z šetření, která vedla, zjistila v 89 případech (64 %) pochybení úřadu.

Vývoj počtu osobních podání od roku 2009

Zástupkyně ochránce i pověření právníci Kanceláře veřejného ochránce práv se i v průběhu hodnoceného období věnovali osobnímu přijímání stěžovatelů, kteří navštívili Kancelář veřejného ochránce práv. K sepsání podnětu do protokolu či k získání informací a jednoduché právní rady navštívilo sídlo ochránce v průběhu druhého čtvrtletí 2010 osobně 261 stěžovatelů.

B. Zevšeobecnění poznatků

V této části čtvrtletní zprávy informuje zástupkyně ochránce zákonodárce o svých poznatcích obecného dopadu a o využívání zvláštních oprávnění, která jí svěřuje zákon o veřejném ochránci práv.

I. Oprávnění ochránce podávat doporučení k právním předpisům dle ustanovení § 24 odst. 1 písm. c) zákona o veřejném ochránci práv

1) Přípomínky k novele zákona o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů

Ochránce k předloženému materiálu uvedl, že ho nepovažuje za návrh, který by měl účinně chránit spotřebitele před možností zneužití rozhodčího řízení v jejich neprospěch. Ochránce považuje za jediné skutečně efektivní řešení, které může při současném nastavení systému rozhodčích řízení zabránit hromadné „privatizaci spravedlnosti“ u smluv sjednávaných mezi spotřebiteli a podnikateli, takový návrh, který by výslovně vyloučil možnost sjednání rozhodčí doložky ve všech druhích spotřebitelských smluv (obdobně viz ustanovení § 53 odst. 4 písm. r) slovenského občianského zákoníku [zákon č. 40/1964 Zb., ve znení neskorších predpisov]). Pouze tak může být plně zajištěna ochrana práv slabší smluvní strany. Ani návrhem upravený dohledový mechanismus neodstraní dle ochránce základní problém české úpravy rozhodčího řízení, která neumožňuje meritorní přezkum otázek rozhodcem rozhodnutých, a je tak nepoužitelná pro spotřebitelské vztahy (neslučitelnost s citovanou směrnicí ES).

2) Přípomínky k novele zákona o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě

Ochránce na základě zkušeností získaných při šetření individuálních podnětů opakovaně poukázal na skutečnost, že horní legislativa je poplatná době svého vzniku a dostatečně nerespektuje práva vlastníků nemovitostí dotčených těžbou. Ochránce také již v minulosti několikrát upozorňoval na nutnost upravit posuzování ohrožených a dotčených nemovitostí (orgány státní báňské správy chápou ohrožení jako kvalifikovanou formu „dotčení“) pro účely vypořádání střetu zájmů dle ustanovení § 33 zákona č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon), ve znění pozdějších předpisů. V tomto ohledu nepřinesl předložený návrh zákona žádné pozitivní změny. V rámci připomínkového řízení tak ochránce mimo jiné upozornil na skutečnost, že podmínky, na základě kterých je obvodní báňský úřad oprávněn nařídít zajištění báňské záchranné služby, jsou formulovány pouze obecně. Ochránce dále navrhl, aby došlo ke změně znění ustanovení § 17 odst. 2 zákona o hornické činnosti takovým způsobem, jak tomu bylo v období od 1. ledna 2006 do 22. června 2006 (tj. zakotvením povinnosti těžební organizace „*předložit dohody o vyřešení střetu zájmů i s vlastníky dotčených objektů v případech, kdy o to písemně požádají*“).

3) Přípomínky k novele vyhlášky Ministerstva práce a sociálních věcí, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách

Ochránce konstatoval, že s ohledem na požadavek obecnosti právní úpravy i jakékoliv její změny se navrhovaná novelizace jeví jako značně kazuistická. Přestože nerozporoval hlavní cíl novely vyhlášky, jímž je zpřesnění posuzování stupně závislosti u osob do 18 let věku, ochránce uvedl, že navržené změny mohou otevřít otázku, zda jsou pro všechny skupiny zdravotně postižených občanů nastaveny vyvážené podmínky. Za účelem zachování rovného postavení subjektů, na něž novelizovaná právní úprava dopadá, by tedy optimálním řešením bylo provedení novelizace teprve na základě odborné analýzy a až po vyhodnocení funkčnosti systému a jeho dopadu na jednotlivé skupiny osob se zdravotním postižením. Navrhovanou novelizací však dochází pouze k ještě více kazuistickému konkretizování kritérií, jež při dalším doplňování obdobným způsobem může vyústit až v zahlcení posudkově medicínských kategorií kazuistickým výčtem (srov. kritéria měření glykosurie a ketolátek v moči, měření glykémie apod.) V některých případech by přitom bylo dle ochránce možné problém řešit pouze metodickým usměrněním.

4) Přípomínky k návrhu pravidel pro výběr kandidáta na funkci soudce Mezinárodního trestního soudu

Ochránce v souvislosti s přijímanými Pravidly pro výběr kandidátů na funkci soudce Evropského soudu pro lidská práva (usnesení vlády ze dne 26. 8. 2009 č. 1063), ve znění usnesení vlády ze dne 14. 12. 2009 č. 1552 doporučit přijetí „jednotných“ pravidel pro výběr kandidátů na funkci mezinárodních soudců, ovšem se zapracováním odlišné úpravy pro jednotlivé nadnárodní soudy. De lege ferenda lze dle ochránce jistě uvažovat o komplexním a společném materiálu, který by zahrnoval výběr kandidátů i dalších nadnárodních institucí včetně zmiňovaných mezinárodních soudů, kdy povinnost navržení kandidáta vyplývá pro Českou republiku z mezinárodních závazků, přičemž podmínky pro výběr kandidátů jsou dány obdobně.

5) Přípomínky k návrhu věcného záměru zákona o znalcích a tlumočnících

Zástupkyně ochránce k materiálu uvedla, že se shoduje s doporučeními Ministerstva spravedlnosti. Návrh však jako celek pokládá za až příliš rámcový a v některých ohledech za nejasný. Postrádá návrh úpravy hodnocení kvality znalecké činnosti. Dle zástupkyně ochránce má mít seznam znalců a tlumočnicků veřejnou a neveřejnou část. Zápisy o proviněních znalců a tlumočnicků by měly být ve veřejné části a nikoliv v neveřejné. Má-li oprávnění znalce a tlumočnicka vzniknout až jmenováním ministrem, není z návrhu zřejmá povinnost ministra znalce/tlumočnicka při splnění všech podmínek jmenovat. Není rovněž jasné, co se míní správním uvážením u zkoušky znalce/tlumočnicka. Je návrh míněn tak, že rozhodnutím ve smyslu části druhé správního řádu bude pouze rozhodnutí ministerstva o neúspěšném složení zkoušky? Alespoň v důvodové zprávě k zákonu by pak mělo být zřetelně vysloveno, že rozhodnutí ministra o rozkladu bude napadnutelné ve správním soudnictví. Základní teze o podobě zkoušky, kterou má podrobněji upravit prováděcí vyhláška, by měly být vtěleny do zákona a zmíněny v důvodové zprávě. Výsledky zkoušek by měly být srovnatelné a dohledatelné. Do registru znaleckých posudků tlumočnických úkonů by měly mít přístup soudy.

II. Řízení u Ústavního soudu dle ustanovení § 69 odst. 2 zákona o Ústavním soudu

1) Návrh Ministerstva vnitra na zrušení článku 3 odst. 2, 3, 4 a 5 obecně závazné vyhlášky města Chrastava č. 1/2009, o místním poplatku za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů

Ministerstvo vnitra v rámci výkonu dozoru nad zákonností právních předpisů obecních samospráv dospělo k názoru, že čl. 3 odst. 2, 3, 4 a 5 uvedené vyhlášky jsou v rozporu se zákony České republiky.

Navrhovatel napadeným ustanovením vyhlášky vytkl, že jsou v rozporu s ustanovením § 14 odst. 1 zákona o místních poplatcích (zákon č. 565/1990 Sb., ve znění pozdějších předpisů). Podle názoru ministerstva obec sice je oprávněna stanovit příslušnou sazbu poplatku, nicméně již není oprávněna v obecně závazné vyhlášce zakotvit navýšení pro případ, že poplatková povinnost nebude splněna řádně a včas. Navyšování je naopak řešeno samostatně v ustanovení § 11 odst. 1 uvedeného zákona a má ho provádět v přenesené působnosti obecní úřad. Jen správce poplatku, tj. obecní úřad, tak může včas nezaplacené poplatky či jejich nezaplacenou část zvýšit až na trojnásobek, o čemž má rozhodovat podle zákona o správě daní a poplatků (zákon č. 337/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

Ochránce se s právním názorem Ministerstva vnitra neztotožnil a navrhl, aby Ústavní soud návrh zamítl. Ve svém vyjádření napadená ustanovení vyhlášky podpořil, přičemž konstatoval, že z jeho pohledu vyhláška obstojí v testu čtyř kroků, který Ústavní soud v rámci přezkumu obecně závazných vyhlášek provádí. Zmocnění obsažené v § 14 odst. 2 zákona o místních poplatcích spolu s demonstrativním výčtem podrobností, které může obec upravit, připouští, aby obec zakotvila pravidla pro zvýšení včas nezaplacené části poplatku. Takový postup v kontextu konkrétních zvýšení zvolených městem Chrastava podle ochránce je rozumný, předvídatelný a přispívající k právní jistotě. Zvláště pak ochránce, vzhledem ke zkušenosti s nerovným zacházením („s preferovanými zaměstnanci obecního úřadu“ a „nepreferovanými majiteli rekreační nemovitosti“) při sankčním zvyšování poplatku, zdůraznil pozitivum rovného přístupu k poplatníkům. Pozitivem je též informační přínos adresátům právních povinností. Za slabinu zvoleného řešení ochránce považoval pouze formulaci zvolenou městem Chrastava, používá-li pojem „sazba poplatku“ i pro případ sankčního navýšení a nebylo též optimálně reagováno na možnost zvýšení poplatku pouze ve vztahu k jeho včas nezaplacené části. Tyto nedostatky lze nicméně překlenout výkladem a dovodit, že zvýšit se má vždy jen nezaplacená část poplatku. Přísnost na podobné formulace obecních samospráv není podle ochránce na místě, zvláště když obdobné formulační nejasnosti lze vytknout i samotnému zákonodárci.

Ústavní soud nálezem ze dne 29. června 2010, sp. zn. Pl. ÚS 9/10, návrh Ministerstva vnitra zamítl a shledal, že vyhláška v přezkumném testu čtyř kroků obstojí. Obec tedy je podle názoru Ústavního soudu oprávněna v obecně závazné vyhlášce zakotvit pravidla pro sankční zvýšení poplatku, jimiž je obecní úřad při následném vyměření vázán. Ve shodě s ochráncem potom Ústavní soud konstatoval, že upřesnění výše sankce vyhláškou žádoucím způsobem přispěje k právní jistotě adresátů právních povinností a příslušná rozhodnutí činí předvídatelnými a

spravedlivějšími, neboť minimalizují nerovný přístup k poplatníkům při ukládání sankce, resp. stanovení její výše.

C. Mediální prezentace a komunikace s veřejností

Zástupkyně ochránce ve 2. čtvrtletí roku 2010 informovala veřejnost o své činnosti prostřednictvím médií i osobními kontakty se stěžovateli.

- V hodnoceném období se uskutečnily tři **tiskové konference**. Tématem dubnové bylo zhodnocení roku 2009 a představení Souhrnné zprávy ochránce pro Poslaneckou sněmovnu. Zvláštní pozornost byla věnována doporučením Poslanecké sněmovně na legislativní řešení některých zvlášť závažných problémů. Na květnové tiskové konferenci prezentovala zástupkyně ochránce zjištění ze systematických návštěv vazebních věznic. Tématem červnové tiskové konference pak byla činnost autorizovaných inspektorů, zejména nedostatky právní úpravy, které znemožňují bránit se proti nezákonně vydanému certifikátu autorizovaného inspektora. Zástupkyně ochránce využila červnové tiskové konference také k sankčnímu zveřejnění situace v Psychiatrické léčebně Šternberk a informovala veřejnost o neochotě vedení léčebny odstranit opakovaně zjišťované nedostatky.
- Vedle **tiskových zpráv** k problematice prezentované na tiskových konferencích byly v průběhu čtvrtletí vydány i zprávy informující o pravidlech a podmínkách účasti na volbách do Poslanecké sněmovny v případě občanů nacházejících se v nemocnicích, ústavech sociální péče, ve věznicích apod. Zástupkyně ochránce rovněž upozornila na zjištěnou skutečnost, kdy řidičům nad 60 let lékaři často vydávají potvrzení o způsobilosti k řízení na neplatných formulářích, a vystavují je tak riziku právního postihu.
- Významnou součástí prezentace byly i **individuální rozhovory a vystoupení v médiích**. Zástupkyně ochránce poskytla rozhovory a odpovídala na dotazy stanicím Českého rozhlasu (Radiožurnál, Čro6, Rádio Česko, regionální studia), České televizi, TV Prima a Nova. Dále byla hostem pořadů Studio 24 a Události a komentáře. Velký mediální zájem byl vyvolán například zveřejněním výsledků šetření případu černých staveb podnikatele Oulického na Ústecku. Zájmu se těšila i návštěva prezidenta Václava Klause a jeho jednání se zesnulým ochráncem JUDr. Otakarem Motejlem.
- V průběhu 2. čtvrtletí bylo zahájeno natáčení již šesté řady seriálu Případ pro ombudsmana.
- Informační telefonní linky veřejného ochránce práv využilo celkem 1364 osob. Jednalo se převážně o poskytnutí jednoduché právní rady, obecné i konkrétní dotazy na působnost ochránce nebo dotazy na stav vyřizování podnětu.
- Webové stránky ochránce www.ochrance.cz v hodnoceném období zhlédlo 198 261 zájemců.

D. Mezinárodní vztahy, konference, semináře

Jednání se zahraničními delegacemi

- Návštěva zástupců Advokátní komory Arménie (3. června 2010, Brno)
- Jednání s velvyslancem Rakouska (15. června 2010, Brno)

Uspořádané konference a semináře

- Konference *Stavební řád* (27. dubna 2010, Brno)
- Seminář *Vízová politika a praxe ČR v kontextu Evropské unie. Quo vadis, visum* (16. června 2010, Brno)

E. Vybrané případy z činnosti ochránce v hodnoceném období

Zástupkyně ochránce v této zprávě uvádí zkrácené informace o zajímavých nebo jinak významných podnětech, které slouží k bližšímu dokumentování četnosti právních oblastí a různorodosti případů, jimiž se v hodnoceném období zabývala:

I. Šetření zahájená z vlastní iniciativy

1) Ceny ve vězeňských kantýnách

Na základě žádosti ochránce byla odborem cenové politiky Ministerstva financí (prostřednictvím Finančních ředitelství) provedena cenová kontrola v celkem 4 vazebních věznicích a 7 věznicích. Šetření potvrdila, že ve vězeňských prodejnách ceny ne vždy odpovídají cenám obvyklým v místě, kde se věznice nachází (není tak respektováno ustanovení § 31 odst. 2 vyhlášky č. 345/1999 Sb.) Je však třeba zohlednit relativnost srovnání s prodejny v okolí. Je zřejmé, že prodejna ve věznici s omezeným počtem potenciálních nakupujících nemůže cenově konkurovat blízkému supermarketu. Na druhou stranu tato skutečnost nesmí být argumentem pro nepřiměřené nadsazování cen ve vězeňských prodejnách.

V několika případech bylo shledáno porušení informačních povinností, za které měla být uložena pokuta ve správním řízení. K vyjádření ohledně přijatých opatření ochránce dodatečně vyzval odbor cenové politiky Ministerstva financí.

2) Kontrolní činnost Magistrátu Hlavního města Prahy nad výkonem sociálně-právní ochrany dětí ze strany jednotlivých městských částí v Praze; problematika zveřejňování osobních a citlivých údajů dětí na internetu ze strany Fondu ohrožených dětí

Poté, co se v březnu 2010 ochránce osobně sešel s inspektorem Úřadu pro ochranu osobních údajů (dále jen „ÚOOÚ“) a seznámil se s oficiálním stanoviskem Ministerstva práce a sociálních věcí k problematice zveřejňování fotografií dětí na

internetových stránkách Fondu ohrožených dětí, vypracoval právní analýzu, v níž řediteli Magistrátu hlavního města Prahy (dále jen „MHMP“) a ministrovi práce a sociálních věcí sdělil, že konstruovat legalitu zveřejňování fotografií dětí na internetu na základě souhlasu zákonných zástupců, bez posouzení souvisejících „hmotněprávních“ okolností je ukázkou formalistického, mechanického a zcela eticky vyprázdněného výkladu práva. Rodiče těchto dětí totiž obvykle řádně neplní své zákonné povinnosti a podle názoru ochránce je souhlas takového rodiče se zveřejněním fotografie dítěte určeného k náhradní rodinné péči na internetu v rozporu s dobrými mravy a jednoznačně představuje střet zájmů mezi rodičem a dítětem. Tento souhlas nemůže dát ani orgán sociálně-právní ochrany dětí z titulu kolizního opatrovnictví, a to opět z důvodu rozporu se zájmem dítěte. Ochránce se domnívá, že zásadně by mělo platit, že čím je údaj o dítěti citlivější a „osobnější“, tím užší musí být skupina příjemců, tedy pouze přesně vymezená skupina prověřených zájemců o náhradní rodinnou péči. Široké veřejnosti mohou být dostupné pouze anonymní údaje, tj. údaje, které nevedou k určitému či určitelnému dítěti. Fotografie dítěte je nepochybně nosičem osobního údaje, který k určité či určitelné osobě vede nebo může vést (postačí, pokud dojde ke ztotožnění i v rámci užšího okruhu osob, jako jsou spolužáci, kamarádi, učitelé nebo vychovatelé). Fotografie dítěte může obsahovat i citlivé údaje (o etnicitě či zdravotním postižení), a tak není v souladu s principy dobré správy ani principy sociálně-právní ochrany dětí, aby orgány sociálně-právní ochrany dětí v pozici opatrovníků dávaly podobné souhlasy se zpracováním osobních údajů. Zájem zákonných zástupců či opatrovníků na zveřejnění fotografie dítěte určeného k náhradní rodinné péči na internetu nedosahuje takové intenzity, aby byla prolomena důstojnost dítěte a jedno z jeho základních práv, jímž je i právo na soukromí. Status právního zástupce nemá absolutní nebo bezpodmínečnou přednost před statusem dítěte. Je stále nutno mít na paměti, že práva na ochranu údajů náleží dítěti, nikoli jeho právním zástupcům, kteří je vykonávají. Ochránce opětovně požádal ředitele MHMP o sdělení jednoznačného stanoviska k dalšímu postupu ve věci zahájení správního řízení s Fondem ohrožených dětí v dané věci. Zároveň se ochránce obrátil na předsedu ÚOOÚ, jelikož zjistil, že tento úřad nevede s Fondem ohrožených dětí žádné správní řízení pro porušení zákona o ochraně osobních údajů, třebaže se v minulosti ÚOOÚ vyjadřoval, že řízení zahájí. Důvodem je údajně uplynutí lhůty stanovené pro zahájení správního řízení. Ochránce požádal předsedu ÚOOÚ o vysvětlení nastalé situace (uběhnutí lhůty pro zahájení řízení) a sdělení výkladu ÚOOÚ k ustanovení § 46 odst. 3 zákona o ochraně osobních údajů ve vztahu k jednorázovým a trvajícím správním deliktům.

3) Možné postihování nekalých obchodních praktik autobazarů Českou obchodní inspekcí

Zástupkyně ochránce se rozhodla, na základě poznatků získaných z podání několika stěžovatelů, zahájit šetření z vlastní iniciativy zaměřené na činnost České obchodní inspekce (dále jen „ČOI“) v případech, kdy se na ně osoba obrátí se stížností na autobazar při prodeji ojetého automobilu. Problémem při prodeji ojetých automobilů je zejména udávání (deklarování) stavu tachometru, který ale nemusí odpovídat počtu skutečně najetých kilometrů, na což nejsou spotřebitelé upozorňováni. V dané věci bylo vydáno stanovisko, v němž byl vysloven názor, že pokud se na ČOI obrátí spotřebitel (kupující) se stížností na postup autobazaru, neboť tento uvedl nesprávný údaj o počtu najetých kilometrů, příp. stavu tachometru, měla by tato záležitost být prošetřena jako možná nekalá (klamavá) obchodní

praktika. Informace o stavu tachometru, resp. o skutečně najetém počtu kilometrů, je pro spotřebitele důležitou informací, která nejen charakterizuje míru opotřebení kupovaného ojetého vozidla, ale současně velmi výrazným způsobem ovlivňuje samotné rozhodnutí kupujícího, zda vozidlo koupit. Při kontrolní činnosti by se ČOI měla zaměřit i na samotný text uzavřené kupní smlouvy. Pokud totiž bazar prodá kupujícímu vozidlo, kdy je uveden stav tachometru, a současně se zaváže, že stav vozidla odpovídá jeho opotřebení a počtu najetých kilometrů, je možné dovodit, že se jedná o počet skutečně najetých kilometrů. Pokud by tyto dva údaje nebyly shodné a neodpovídaly by skutečnému počtu najetých kilometrů – jedná se ze strany prodávajícího autobazaru o porušení § 9 zákona (informační povinnost), ale současně je toto jeho jednání možné klasifikovat a postihnout ve smyslu § 5 odst. 1 písm. b) zákona o ochraně spotřebitele jako nekalou obchodní praktiku. Proto by měl být prodávající (autobazar) za toto své jednání ČOI sankcionován v souladu s § 24 zákona o ochraně spotřebitele. K dané záležitosti byla již doručena vyjádření oslovených inspektorátů ČOI s tím, že nastíněné stanovisko bylo předmětem diskuse v rámci ČOI a bude snaha aplikovat jeho závěry do předmětné dozorové činnosti.

II. Šetření zahájená z podnětu stěžovatelů

1) Postih za zničení veřejně přístupné účelové komunikace

Zástupkyně ochránce rozhodla o založení spisu zvláštní důležitosti k problému, s nímž se na ochránce obrátil starosta jedné menší obce, který ve svém podnětu napadal současnou právní úpravu neumožňující silničním správním úřadům trestat zničení veřejně přístupné účelové komunikace. V uvedeném případě došlo k rozorání polní cesty, která požívala ochrany dle zákona č. 13/1997, o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů, jako veřejně přístupná účelová komunikace. Silniční správní úřad toto jednání postihl uložením pokuty za správní delikt dle § 42b odst. 1 písm. a) zákona o pozemních komunikacích (neoprávněné uzavření veřejně přístupné účelové komunikace), když úplné zničení komunikace jejím rozoráním považoval za faktické uzavření komunikace. Uvedené rozhodnutí potvrdil odvolací orgán (Krajský úřad Královéhradeckého kraje), avšak následně jej zrušil Krajský soud v Hradci Králové. Věc se následně prostřednictvím kasační stížnosti dostala až k Nejvyššímu správnímu soudu, který ve věci sp. zn. 9As 39/2009 (dostupné na www.nssoud.cz) rozhodl tak, že uložení pokuty dle citovaného ustanovení zákona je skutečně nezákonné a krajský soud rozhodnutí o pokutě zrušil oprávněně. Nejvyšší správní soud upozornil, že faktické poškození (zničení) komunikace nelze zaměňovat s jejím „administrativním uzavřením“ dle § 24 zákona. Z tohoto důvodu není poškození (zničení) účelové komunikace podřaditelné pod skutkovou podstatu § 42b odst. 1 písm. a) zákona o pozemních komunikacích, kterým lze stíhat pouze porušení právních předpisů při administrativním uzavření komunikace (např. pro opravy komunikace apod.). Dále pak zákon obsahuje § 42b odst. 1 písm. g), který výslovně neumožňuje stíhat poškození (zničení) veřejně přístupné účelové komunikace, nýbrž pouze poškození (zničení) komunikací vyšší kategorie. Z těchto důvodů není poškození (zničení) veřejně přístupné účelové komunikace nijak postižitelné. Jestliže zákon o pozemních komunikacích ukládá silničním správním orgánům chránit veškeré kategorie pozemních komunikací a dává jim k tomu řadu nástrojů (viz například možnost odstraňování nepovolených pevných překážek z jakékoliv komunikace včetně účelových), jedná se o zjevnou legislativní mezeru v zákoně, pokud nelze stíhat úplné zničení (či poškození) veřejně

přístupných účelových komunikací. Zástupkyně ochránce se proto obrátila na Ministerstvo dopravy s cílem seznámit je v obecné rovině s problémem nedostatečné právní úpravy, navrhnout možné řešení a získat názor ministerstva na případnou legislativní úpravu.

2) Vydání rozhodnutí o registraci sociální služby

Ochránce šetřil podnět, kdy speciální lůžkové zařízení hospicového typu (hospic) bylo krom zdravotnického zařízení (19 lůžek) také poskytovatelem – na základě řádné registrace a odděleně – sociální služby typu odlehčovací služby v pobytové formě (11 lůžek). Proto, aby mohl hospic žádat o dotace na poskytování sociálních služeb ve větším rozsahu, požádal o změnu registrace tak, aby odlehčovací služba byla zaregistrována i na 19 lůžek hospicových. Hodlal tedy na těchto lůžkách provozovat jak hospic, tak zařízení sociálních služeb. Protože hospic definuje svou péči o nemocné v terminálním stadiu jako péči nejen zdravotní, ale také psycho-sociální, a protože projevy své péče dokáže podřadit pod činnosti požadované zákonem pro odlehčovací služby, viděl takový postup jako oprávněný. Krajský úřad oprávněný rozhodovat o registraci žádost zamítl, avšak s pochybným odůvodněním. Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“) zamítlo odvolání, avšak s patrným průtahem.

Ochránce šetřením zjistil čtyřměsíční průtah na straně MPSV a vytkl ho. Především se ale ve své zprávě z šetření vyjádřil k možnosti souběhu zdravotnického zařízení a zařízení sociálních služeb na jednom lůžku. Dle ochránce „ani po podrobném studiu textu zákona o sociálních službách nelze dovodit, že by některý z typů pobytových sociálních služeb byl předpokládán pro poskytování někomu, kdo je v tu chvíli na lůžku zdravotnickém. Novum a určité vykročení přinesla novelizace ust. § 7 odst. 2 zákonem č. 206/2009 Sb., kterou byl přiznán nárok na příspěvek na péči i pacientům speciálního lůžkového zdravotnického zařízení hospicového typu. Tato novinka však nemá žádný odraz do ustanovení zákona, která se týkají přímo sociálních služeb (ust. § 32 a násl.) Hospicové péči není přiřazena žádná zvláštní služba, s hospicem není počítáno jako se zařízením sociálních služeb. I nadále hospic vystupuje jako jakákoliv právnická osoba, která může usilovat o registraci pro sociální službu, ale hospicové lůžko do systému sociálních služeb adoptováno nebylo.“ Proto ochránce principiálně potvrdil postup krajského úřadu i ministerstva, tedy zamítnutí žádosti o registraci.

3) Odnětí dětí z péče rodičů na základě předběžného opatření

Ochránce uskutečnil urgentní šetření na základě podnětu, který obdržel a zjistil závažná pochybení v postupu orgánu sociálně-právní ochrany dětí úřadu Městské části Praha 13 (dále jen „OSPOD“), a to v souvislosti s návrhem na nařízení předběžného opatření dle ustanovení § 76a občanského soudního řádu o odnětí dětí z péče rodičů. Ačkoliv v rodině nepochybně došlo ke krizové situaci, kdy matka nevhodně reagovala na výchovné problémy nezletilého dítěte, nebylo na místě situaci řešit takto závažným zásahem do rodiny. Matka jednala neadekvátně a lékař rychlé záchranné služby konstatoval, že je v akutním psychotickém stavu, v důsledku čehož bylo zapotřebí převést matku do nemocnice. Nicméně v době zásahu Policie ČR a OSPOD se do místa bydliště dostavil otec, který byl schopen zajistit péči o děti. Toto potvrdil i lékař. Na věci nic neměnily ani předchozí informace OSPOD o tom, že v rodině mělo docházet v minulosti ke konfliktům. Tím spíše, když

ze spisové dokumentace bylo zjištěno, že se jedná o značně kusé informace, jimiž se OSPOD téměř nezabýval, až na několik nezdařených pokusů o provedení šetření v domácnosti. Ani pokud by se však tato oznámení potvrdila, není to bez dalšího důvodem pro odnětí dětí z péče rodičů. V takovém případě má totiž OSPOD k řešení situace v rodině v zájmu dětí řadu prostředků ze zákona o sociálně právní ochraně dětí - pohovory sociálních pracovníků s rodiči, doporučením/popřípadě nařízením spolupráce s odborným poradenským zařízením, stanovením dohledu nad výchovou atp. V případě nezletilých dětí bylo ze strany ochránce konstatováno, že nenastaly podmínky pro řešení situace dle ustanovení § 76a občanského soudního řádu, jehož je OSPOD výlučným navrhovatelem, neboť přes matčinu indispozici, zde byl otec, který byl bezpochyby schopen v dané chvíli péči o děti zajistit. Problémy v rodině pak měly být řešeny, avšak za využití mírnějších nástrojů OSPOD. Krajinímu prostředku řešení krizových situací v rodině musí předcházet mírnější opatření, pokud to není skutečně nevyhnutelné. Je třeba vždy důsledně zvažovat, zda je takový zásah skutečně opodstatněný a nezbytný.

4) Nepovolené stavby v Chráněné krajinné oblasti České středohoří

Ochránce v prosinci 2009 zahájil z vlastní iniciativy šetření ve věci nepovolených staveb v obci Moravany v Chráněné krajinné oblasti České středohoří. V měsíci březnu 2010 byla vydána zpráva o šetření. V průběhu měsíce dubna byla ochránci doručena stanoviska úřadů. Vyjádření tajemníka Magistrátu města Ústí nad Labem bylo doručeno dne 9. 4. 2010.

Veřejný ochránce práv tajemníka dopisem ze dne 21. 4. 2010 požádal o zaslání podkladů, jimiž bude dokumentován další postup ústeckého stavebního úřadu a jednotlivé kroky, které od vydání zprávy o šetření učinil. Ochránce si vyžádal doložení toho, zda a jak stavební úřad pokračuje v řízení o odstranění nepovolených staveb, včetně doložení toho, zda již učinil kroky za účelem prověření užívání těchto nepovolených staveb. Dne 18. 5. 2010 tajemník předložil zprávu, v níž uvedl, že stavební úřad Magistrátu města Ústí nad Labem postupuje v předmětném řízení v intencích stavebních zákona a zákonů souvisejících.

S přihlédnutím k předcházející žádosti veřejného ochránce práv bylo nutné magistrátu sdělit, že podané informace nelze považovat za dostačující, neboť konkrétními listinami (oznámení o pokračování řízení, oznámení o zahájení řízení, protokol o kontrolní prohlídce stavby apod.) nedoložil, jaké konkrétní kroky stavební úřad od vydání zprávy o šetření provedl. Zástupkyně ochránce, která se ujala vyřizování podnětu, se proto obrátila s urgencí na primátora města Ústí nad Labem, od něhož žádá poskytnutí zmíněných písemných podkladů dokládajících postup stavebního úřadu.

5) Místní referendum o změně územního plánu

Starosta Městysu Dub nad Moravou v závěru loňského roku 2009 požádal ochránce o radu ve věci postupu obce Věrovany, jenž souvisel s realizací záměru těžby štěrkopísku. Z podkladů, které starosta ke svému podání připojil, vyplývalo, že v roce 2005 uzavřela obec Věrovany s investorem záměru smlouvu o spolupráci, z níž vyplývá mimo jiné závazek jmenované obce zajistit zapracování záměru těžby do územního plánu. Dne 10. 10. 2009 se v obci Věrovany konalo místní referendum o otázce, zda si občané přejí, aby obec Věrovany podporovala vybudování pískovny

na k.ú. Věřovany včetně změny územního plánu, která by umožnila těžbu písku na tomto území. Na základě správní žaloby se otázkou platnosti místního referenda zabýval Krajský soud Ostravě, který dne 12. 11. 2009 vydal usnesení č.j. 22 Ca 265/2009-68, kterým vyslovil, že místní referendum konané ve shora uvedené věci je neplatné.

Jedním z hlavních důvodů tohoto rozhodnutí bylo zjištění krajského soudu, že místní referendum bylo konáno ve věci, která je z místního referenda dle § 7 písm. e) zákona č. 22/2004 Sb., o místním referendu, ve znění pozdějších předpisů, vyloučená, neboť o položené otázce se má rozhodovat ve zvláštním řízení. Tímto řízením je dle krajského soudu zvláštní řízení o vydání územního plánu jako opatření obecné povahy, proto v této věci nelze místní referendum konat. Ochránci je však současně známo i obdobné usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 14. 9. 2009, čj. 44 Ca 89/2009-31, kde se zmíněný krajský soud zabýval právě otázkou konání místního referenda ve věci, která je předmětem územního plánu obce. Krajský soud v Praze ve svém rozhodnutí přitom dospěl k závěru, že konání místního referenda nebrání, je-li pořízení územního plánu pro území obce pouze ve fázi přípravy zadání územního plánu.

S přihlédnutím k uvedenému judikátu Krajského soudu v Praze, jehož právní závěry se liší od těch závěrů, ke kterým dospěl Krajský soud v Ostravě, se zástupkyně ochránce po zvážení všech shromážděných podkladů, jakož i skutečnosti, že proti usnesení krajského soudu vydaném ve věci místního referenda nelze podat kasační stížnost, přičemž jde z hlediska výkonu práva občanů podílet se na správě své obce o otázku zásadní, rozhodla obrátit se na předsedu Nejvyššího správního soudu s podnětem, aby v zájmu jednotného rozhodování krajských soudů v dané věci využil postupu podle cit. ustanovení § 19 odst. soudního řádu správního, podle něhož může předseda Nejvyššího správního soudu nebo předseda kolegia Nejvyššího správního soudu nebo rozšířený senát v zájmu jednotného rozhodování soudů na základě vyhodnocení pravomocných rozhodnutí soudů navrhnout příslušnému kolegiu zaujetí stanoviska.

6) Görges – návrh na zrušení vyhlášky obce

Stěžovatel požadoval po ochránci podání návrhu k Ústavnímu soudu na zrušení obecně závazné vyhlášky obce Dobřany č. 2/2009, o stanovení míst a času, ve kterých mohou být provozovány výherní hrací přístroje, pro její rozpor se zákonem. Nezákonnost spatřoval v tom, že obecně závazná vyhláška nesměřovala k ochraně veřejného pořádku na území města, ale k vyloučení podnikatelské konkurence stávajícím hernám (vyhláška stanoví taxativní výčet již „povolených“ heren identifikovaných obchodní firmou podnikatele namísto, aby obecně stanovila, na kterých místech není možno výherní hrací přístroje provozovat). Stěžovatel proto podal podnět Ministerstvu vnitra k provedení dozoru nad zákonností obecně závazné vyhlášky města Dobřany č. 2/2009. Odbor dozoru a kontroly Ministerstva vnitra dospěl k závěru, že obecně závazná vyhláška není protiprávní. Pozitivní vymezení míst určených k provozování výherního hracího přístroje (dále jen „VHP“) ministerstvo interpretuje tak, že loterní zákon opravňuje obec regulovat provoz VHP buď pozitivním, nebo negativním způsobem, a je na vůli obce, jakou formu zvolí.

Ochránce po shromáždění podkladů od ministerstva i od obce dospěl k závěru, že ministerstvo v dozorové činnosti nepochybovalo a že ani on neshledává důvody pro využití svého zvláštního oprávnění. Zákon č. 202/1990 Sb., o loteriích a

jiných podobných hrách, ve znění pozdějších předpisů, v ustanovení § 50 odst. 4 zmocňuje obec obecně závaznou vyhláškou vydanou v samostatné působnosti stanovit, že výherní hrací přístroje mohou být provozovány pouze na místech a v čase vyhláškou určených, nebo stanovit, na kterých veřejně přístupných místech v obci je provozování výherních hracích přístrojů zakázáno. Obce jsou tedy oprávněny na základě zákonného zmocnění místně a časově usměrňovat provoz výherních hracích přístrojů, a tím omezit podnikatelskou činnost ve smyslu čl. 26 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Regulace provozu VHP předpokládá, že obec vyhodnotí stav veřejného pořádku a zvolí takovou formu usměrnění, která nejlépe odpovídá místním podmínkám. Město Dobřany přistoupilo k regulaci provozu VHP pozitivním přístupem, když v obecně závazné vyhlášce stanovilo místa, kde lze VHP provozovat a specifikovalo i konkrétní adresy a objekty. Z šetření vyplynulo, že město Dobřany posuzovanou obecně závaznou vyhláškou sleduje realizaci dlouhodobého záměru nepodporovat vznik a provozování zařízení s VHP a VHT v celém katastru města. Obecně závazná vyhláška je jen jedním z opatření k dosažení zmíněného záměru a vyjadřuje aktuální cíl zásadním způsobem omezit dostupnost VHP stanovením míst, kde je možno VHP provozovat. Ve spojení s dalšími, přesně definovanými opatřeními preventivního charakteru město jednoznačně demonstruje svoji vůli chránit veřejný pořádek v oblasti ochrany rodiny, mládeže a občanského soužití. Město se chová transparentně a faktické negativní dopady do podnikatelské činnosti majitelů a provozovatelů stávajících zařízení a podnikatelského záměru stěžovatele nelze považovat za diskriminační. Ochránce šetření ukončil, aniž by zjistil pochybení.

7) Výherní hrací přístroje versus obdobné hry povolované Ministerstvem financí

Počátkem měsíce června 2010 zástupkyně ochránce zahájila šetření postupu a rozhodování Ministerstva financí v rozsahu povolování centrálních loterijních systémů s interaktivními videoloterijními terminály, elektromechanických rulet, elektromechanických kostek a vícemístných herních zařízení. Šetření se zaměřilo na povahu uvedených her (ne/možnost jejich podřazení pod výherní hrací přístroje, dále také jako „VHP“) a na to, zda ministerstvo při povolování uvedených her a schvalování stálého umístění jednotlivých herních zařízení řádně přiměřeně aplikovalo ustanovení loterijního zákona dopadající na VHP. K zahájení šetření vedly zástupkyni ochránce zejména důvodné pochybnosti o zákonnosti rozhodnutí, jimiž by ministerstvo schválilo umístění uvedených zařízení v místech, v nichž nelze provozovat VHP dle ustanovení § 17 odst. 11 zákona o loteriích nebo obecně závazné vyhlášky obce, byť primárně dopadající na VHP. K podnětu později přistoupila města Chrastava, Františkovy Lázně, Bohumín a Hrádek nad Nisou. Stanovisko k problematice zaslala také městská část Praha 2. Předmětem výhrad a sporů je postup ministerstva, jež „zakázané“ VHP „nahrazuje“ jinými (obdobnými a dokonce nebezpečnějšími) zařízeními, a to na základě tvrzení, že nejde o VHP, ale zcela jiné hry, na něž pravidla pro VHP nedopadají.

8) Adresa pro doručování a datová schránka českého občana zdržujícího se trvale v zahraničí

Zástupkyně ochránce v průběžné zprávě o výsledku šetření vytkla Ministerstvu vnitra (dále jen „MV“), že české občance s trvalým pobytem ve Švédsku

nedoručilo přístupové údaje k datové schránce bezodkladně po jejím zřízení. MV v reakci na zprávu sdělilo, že zasílání přístupových údajů zajišťuje Česká pošta, s. p., která je ochotna doručovat jen do zemí, ve kterých má smluvně zajištěnu službu obdobnou službě doručení „do vlastních rukou“. Požadavek na doručení do vlastních rukou plyne přímo ze zákona č. 300/2008 Sb. o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů, a Švédsko není na seznamu zemí, kam Česká pošta, s. p. doručuje do vlastních rukou. V současnosti je doručování přístupových údajů technicky řešeno tak, že žadatel může požádat o zneplatnění původních přístupových údajů (které ale fakticky nikdy neobdržel) a vydání nových. Vydání nové sady údajů probíhá z části e-mailem a z části předáním osobně žadateli na pracovišti Czech POINT (dostupné i na jednotlivých ZÚ). Tímto postupem se nahradí doručení dopisem.

Třebaže je toto řešení obecně ve prospěch adresátů státní správy, zpochybnila ho zástupkyně ochránce vzhledem k dikci zákona a jisté „problematičnosti“ zmíněného seznamu zemí České pošty, s. p., podle něhož lze přístupové údaje doručit do Dánska, Norska a Finska, nikoliv do Švédska. Přitom ve Švédsku jsou dle informací Zastupitelského úřadu ve Stockholmu vytvořeny ideální podmínky pro bezpečné doručování přístupových údajů do vlastních rukou. Klíč k sestavení seznamu zemí, kde lze přístupové údaje doručit, se jeví o to záhadnější, že v něm figurují státy jako Afghánistán, Burkina Faso, Grenada, Gruzie, Kamerun, Sierra Leone či Tuvalu, avšak zcela absentují členské státy EU (Francie, Irsko, Nizozemí, Polsko, Řecko, Slovinsko, Španělsko a Velká Británie). Je přitom nutno podotknout, že doručování přístupových údajů se řídí správním řádem, z něhož lze dovodit, že MV má pro účely doručování přístupových údajů k datové schránce zvolit takovou poštovní službu, aby z uzavřené poštovní smlouvy vyplývala povinnost doručit písemnost způsobem, který je v souladu s požadavky správního řádu. K požadavkům správního řádu patří i doručování fyzickým osobám na území cizích států. Toto doručování zahrnuje i doručování do vlastních rukou adresáta. Problém s doručováním navíc přesahuje daný případ, neboť správní řád předvídá, že se na území cizích států budou doručovat do vlastních rukou i jiné písemnosti (např. předvolání, správní rozhodnutí). Vzhledem k současnému přístupu České pošty, s. p. ale není jisté, jestli bude tento postup vůbec možný, což je v realitě 21. století a s ohledem na celosvětovou mobilitu fyzických osob (ať již v rámci EU či mimo ni) stav nepřijatelný. Zástupkyně ochránce proto v závěrečném stanovisku navrhla MV, aby zajistilo doručování přístupových údajů k datové schránce i ve vztahu k žadatelům, kteří se zdržují v zemích, s nimiž nemá Česká pošta, s. p., uzavřenu dohodu o doručování v režimu do vlastních rukou.

MV v odpovědi na stanovisko zástupkyně ochránce poukázalo na dokumenty Světové poštovní unie. Z nich vyplývá, že Švédsko službu „do vlastních rukou“ při příchodu zásilky ze zahraničí nezajišťuje. I přes tuto skutečnost osloví Česká pošta, s. p., Švédskou poštu s poptávkou na poskytování služby „do vlastních rukou“.

9) Zasílání cigaret s jiným než českým kolkem do věznice

Na ochránce se v průběhu minulého roku obrátil odsouzený, v současné době umístěn ve Věznici Vinařice. Stěžoval si na to, že mu (stejně jako ostatním odsouzeným) Vězeňská služba odmítá vydávat cigarety, které mu jeho příbuzní či přátelé zašlou v nárokovém balíčku (2x ročně balík o hmotnosti 5 kg). Z vyjádření ředitele vinařické věznice bylo zjištěno, že s účinností od 15. 1. 2010 se výdej cigaret

(tabákových výrobků) ve věznicích řídí pokynem vrchního ředitele pro penologii č. 1/2010. Z tohoto pokynu bylo zjištěno, že Vězeňská služba bude vězněným vydávat toliko tabákové výrobky opatřené českým kolkem (v šetřeném případě šlo o cigarety s ukrajinským kolkem). Pokud jsou tabákové výrobky opatřeny jiným než českým kolkem (popř. nemají kolek žádný), jsou zasílány příslušnému celnímu úřadu k provedení kontroly značení dle § 115 zákona č. 353/2003 Sb. Tento postup tak vylučuje možnost příbuzných dovézt do ČR (legálně) omezené množství cigaret (množství se odvíjí od toho, zda je dovezeno ze zemí ES nebo ze třetích zemí, případně zasláno poštou) bez nutnosti platit dovozní clo, DPH a spotřební daň. Pokud by výdej balíčku probíhal ve všech případech tímto způsobem, prakticky by byla popřena logika a smysl osvobození od daně a cla v českém právním řádu a rovněž předpisech ES. Ochránce ve věci oslovil i generálního ředitele Generálního ředitelství cel. Ten se s generálním ředitelem Vězeňské služby ČR v současné době společně obrátili na Ministerstvo financí k zaujetí stanoviska k pojmu „dovoz pro osobní potřebu“ v tom smyslu, zda je možné legálně dovezené tabákové výrobky (tedy v omezeném množství) dále šířit mezi osobami blízkými.

10) Neudělení přechodného pobytu

Na ochránce se v roce 2009 obrátil advokát klienta, kterému byla rozhodnutím Inspektorátu cizinecké policie Teplice zamítnuta žádost o povolení k přechodnému pobytu a toto rozhodnutí bylo potvrzeno i Ředitelstvím služby cizinecké policie (dále jen „ŘSCP“). Stěžovatel neuspěl ani u Ministerstva vnitra s podnětem k provedení přezkumného řízení. Stěžovatel vyjadřoval nesouhlas s aplikací výhrady veřejného pořádku na jeho osobu jako rodinného příslušníka občana ČR (stěžovatel je od roku 2001 ženatý s občankou ČR). Namítal, že rozhodnutí nezohledňuje specifické postavení rodinných příslušníků občanů EU a judikaturu Evropského soudního dvora (dále jen „ESD“) a totéž platí i o judikatuře Evropského soudu pro lidská práva. ve vztahu k právu na ochranu soukromého a rodinného života. Dle zástupkyně ochránce může stěžovatel plně čerpat z garancí, které jsou rodinným příslušníkům občanů EU zajištěny Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES, ze dne 29. 4. 2004, o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států. Je pravdou, že bez dalšího by pro bezprostřední aplikaci této směrnice na danou situaci chyběl přeshraniční prvek. Ustanovení § 15a odst. 5 zákona o pobytu cizinců však vnitrostátně „dorovnálo“ postavení rodinného příslušníka občana ČR naroveň s rodinným příslušníkem občana EU. I rodinný příslušník občana ČR tak může plně čerpat ze záruk poskytovaných uvedenou směrnicí pro volný pohyb rodinných příslušníků občanů EU, vykládanou ESD. Svědčí o tom jednoznačně i důvodová zpráva k novele č. 161/2006 Sb. Jak vyplynulo z materiálů poskytnutých ŘSCP, stěžovatel se dopustil trestného činu maření úředního rozhodnutí tím, že se zdržoval v České republice navzdory tomu, že mu byl pobyt na území republiky zakázán. Jeho činem nebyla způsobena žádná škoda na majetku nebo na zdraví. Od vykonání trestu již uplynulo 10 let. Nejednalo se rovněž o čin násilné povahy nebo o čin spáchaný zvlášť zavrženíhodným způsobem. Trest byl uložen v dolní hranici tehdejší trestní sazby (3 měsíce ze 2 let). V mezidobí od uložení posledního správního vyhoštění před více než 10 lety se stěžovatel nedopustil žádného dalšího trestného činu ani jiného porušení právních předpisů. S ohledem na tyto skutečnosti nelze vyvozovat, že by stěžovatel představoval „*existenci skutečného, aktuálního a dostatečně závažného ohrožení, kterým je dotčen základní zájem společnosti*“ (tyto

podmínky musí být naplněny kumulativně.), resp. hrozbu páčání trestné činnosti „*mimořádné závažnosti*“, jak požaduje pro naplnění aplikace výhrady veřejného pořádku rozsudek NSS čj. 5As 51/2009-68 („*Český zákonodárce ... presumuje ... jednoznačně intenzivnější zásah než pouhé narušení veřejného pořádku předpokládané směrnicí; nelze proto usuzovat na všechny trestné činy, ale pouze trestné činy mimořádné závažnosti.*“). Zároveň nebyla rozhodujícími správními orgány zvažována závažnost obtíží, kterým by musela manželka stěžovatele čelit v Jordánsku, pokud by tam byli nuceni v důsledku neudělení povolení k přechodnému pobytu vést se stěžovatelem rodinný život. V tomto ohledu nebyla hodnocena přiměřenost přijatého rozhodnutí o neudělení přechodného pobytu ve vztahu k jeho dopadům do rodinného života stěžovatele a jeho manželky. Zástupkyně ochránce se se závěrečnou zprávou o šetření obrátila na ŘSCP a Odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra.

11) Titulkování televizních pořadů

Stěžovatelčin podnět upozorňuje na nedodržování povinnosti uvedené v § 32 odst. 2 zákona o provozování televizního a rozhlasového vysílání – povinnost titulkovat stanovené % televizních pořadů. Plnění povinnosti nemá být ze strany dozorového orgánu – Rady pro rozhlasové a televizní vysílání (dále jen „RRTV“) vynucováno s poukazem na neurčitost zákonného ustanovení.

Zástupkyně ochránce posoudila věc z hlediska antidiskriminačního zákona a zjistila, že v případě formálního výkladu předmětného ustanovení by se mohlo jednat přímou diskriminaci osob se zdravotním postižením. Dle zástupkyně ochránce by předmětné ustanovení zákona o provozování televizního a rozhlasového vysílání mělo být novelizováno (se svými závěry seznámila RRTV, stěžovatelku i Ministerstvo kultury). Z odpovědi RRTV vyplynulo, že legislativní úpravu § 32 odst. 2 zákona o vysílání podporuje a identifikovala další (související) problematické body. V průběhu měsíce května 2010 výše uvedenou záležitost zástupkyně ochránce osobně projednala s předsedkyní RRTV. Rovněž se v této věci obrátila i na Ministerstvo kultury jako gestora mediální legislativy.

Ministr kultury v odpovědi na dopis zástupkyně ochránce souhlasí s legislativní úpravou § 32 odst. 2 zákona o provozování rozhlasového a televizního vysílání a navrhuje vymezení povinnosti provozovatelů vysílání obdobným způsobem jako jsou vymezeny povinnosti za účelem podpory evropských děl (procentní podíl pořadů se vztahuje k celkovému vysílacímu času, do které se nezapočítává čas reklam, teleshopingu apod.), změnu zákona by bylo možné zpracovat při příležitosti jeho další novelizace.

F. Činnost ochránce v oblasti detenční agendy

Ve druhém čtvrtletí roku 2010 ochránce seznámil veřejnost s výsledky systematických návštěv vazebních věznic a obrátil se se svými závěry a doporučeními na Ministerstvo spravedlnosti a Generální ředitelství vězeňské služby. Mezi základní doporučení ochránce patří zejména rozšíření tzv. volné vazby, zajištění ochrany citlivých údajů obviněných při lékařských prohlídkách a vyšetřeních,

zajištění plnění povinnosti školní docházky u mladistvých obviněných, rekonstrukce vycházkových dvorů nebo zajištění dostatečného denního světla v celách. Opakovaně ochránce poukázal na nedostatečné kapacity věznic, a s tím spojené problémy (přeplněnost, absence místností pro aktivity). Ministryni spravedlnosti vyzval, aby započala jednání směřující k vyjmutí vězeňské služby z povinnosti každoročně snižovat počet svých zaměstnanců.

Ochránce dále dokončil systematické návštěvy zařízení pro zajištění cizinců v Poštorné a Bělé Jezové a přijímacích zařízení pro cizince v Zastávce u Brna a v prostoru mezinárodního letiště Praha – Ruzyně. Byly rovněž provedeny systematické návštěvy věznic Světlá nad Sázavou a Všehrady se zaměřením na podmínky výkonu trestu odnětí svobody u mladistvých.

Od druhého čtvrtletí roku 2010 započalo provádění systematických návštěv policejních cel. V průběhu tohoto čtvrtletí bylo navštíveno 58 cel v rámci 18 policejních oddělení s celkovou kapacitou 80 umístěných osob. Během těchto návštěv je ověřováno respektování nového pokynu policejního prezidenta (z roku 2009), který doznal změn mimo jiné i v návaznosti na systematické návštěvy cel prováděné ochráncem v letech 2006 a následně 2007.

G. Činnost ochránce v oblasti ochrany před diskriminací

Od 1. prosince 2009 vykonává ochránce novou působnost na úseku ochrany osob před diskriminací a je národní institucí na ochranu před diskriminací (equality body). Ve druhém čtvrtletí roku 2010 se zástupkyně ochránce v oblasti ochrany před diskriminací a práva na rovné zacházení vyjádřila zejména k následujícím případům:

1) Otázka diskriminace rodiny s více dětmi při započítání praxe ve veřejné správě

Stěžovatelka se na ochránce obrátila s podnětem na diskriminační právní úpravu odměňování zaměstnanců ve veřejných službách a správě (nařízení vlády č. 564/2006 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, ve znění pozdějších předpisů), která znevýhodňuje rodiče s více dětmi.

Cílem stěžovatelky bylo dosáhnoutí stavu, při němž by v ustanovení § 4 odst. 5 zmíněného nařízení nebyla stanovena horní hranice 6 let pro započítání doby čerpání mateřské a rodičovské dovolené do celkové praxe při určování platového stupně. Uvedla, že ustanovení považuje za diskriminační (má docházet k nepřímé diskriminaci z důvodu pohlaví, resp. z důvodu mateřství či otcovství), přičemž jí osobně se úprava dotýká, neboť se svými čtyřmi dětmi strávila na mateřské a rodičovské dovolené celkem 12 let. Tato doba však s ohledem na znění nařízení byla započítána pro zařazení do platového stupně pouze v rozsahu 6 let. Podle názoru stěžovatelky by bylo vhodnější, kdyby toto období nebylo započítáváno vůbec, případně by bylo kráceno jako tzv. neodborná praxe podobně, jako je tomu dle ustanovení § 4 odst. 3, tj. v rozsahu nejvýše dvou třetin v závislosti na míře využitelnosti pro výkon požadované praxe.

Napadaným ustanovením dále podle názoru stěžovatelky Česká republika upřednostňuje rodiče s méně dětmi, neboť při převedení do konkrétních částek se podle ní jedná řádově o ztrátu tisícikoruny měsíčně. Jako problematické stěžovatelka vnímá i rozlišování mezi rodiči především s ohledem na počet vychovaných dětí.

Zástupkyně ochránce případ posoudila z pohledu antidiskriminačního zákona a uvedla, že v daném případě nelze shledat diskriminaci. Úprava v nařízení totiž koresponduje se zásadami zajištění rovnosti mezi bezdětnými zaměstnanci a zaměstnanci, kteří strávili nějakou dobu na mateřské a rodičovské dovolené. Z tohoto důvodu nelze ustanovení zkoumaného nařízení shledat diskriminačními z důvodu pohlaví. Aby bylo možné konstatovat, že ustanovení nařízení jsou diskriminační, bylo by nutné zkoumat rozdílný dopad tohoto ustanovení na rodiče ve srovnání s bezdětnými zaměstnanci a zaměstnankyněmi. Nelze však srovnávat různé skupiny rodičů, které se od sebe liší počtem dětí. V tomto směru tedy nelze spatřovat ustanovení o zařazení do platového stupně za diskriminační z důvodu pohlaví. Časová hranice, kterou zvolila vláda při tvorbě této úpravy, je potom plně v kompetenci státu a jedná se o přiměřené opatření sloužící naplnění materiální rovnosti i s ohledem na to, že jde o oblast sociálních práv, v nichž má stát širokou možnost uvážení, jakým způsobem tato práva upraví.

Zástupkyně ochránce se proto neztotožnila s názorem, že by bylo ve vztahu k zásadě nediskriminace vhodnější dobu strávenou na mateřské či rodičovské dovolené do doby praxe nezapočítávat vůbec. Ne každé nerovné zacházení či nespravedlnost totiž je možné označit za diskriminaci. Sporné ustanovení slouží spíše k prohloubení rovnosti v dané oblasti, a naopak neupravení možnosti započítat tuto dobu do délky praxe by bylo možné označit za diskriminační, protože by znevýhodňovalo všechny rodiče.

2) Otázka diskriminace registrovaných partnerů v systému sociálních dávek

Stěžovatel se na ochránce obrátil s podnětem na diskriminaci spočívající v zákonné úpravě pozůstalostních důchodů a přechodu nároku na důchodovou dávku z důvodu sexuální orientace.

Podnět poukázal na konkrétní ustanovení právního řádu, na jejichž základě Česká správa sociálního zabezpečení odmítla přiznat dávku důchodu zesnulého partnera a pozůstalostní důchod. Kromě toho stěžovatel namítl i otázku sirotčího důchodu. Příslušné právní předpisy podle názoru stěžovatele nereflektují registrované partnerství osob stejného pohlaví a nepřiznávají tak osobám pozůstalým z registrovaného partnerství stejné postavení jako pozůstalým manželům.

Ochránce uvedl, že v daném případě k rozdílnému zacházení dochází přímo na základě zákonné úpravy sociálního zabezpečení, z čehož vyplývá, že není možné diskriminaci posuzovat ve světle antidiskriminačního zákona. V úvahu přichází pouze otázka souladnosti zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, s právním předpisem vyšší právní síly, tj. Listinou základních práv a svobod (čl. 1 a 3). Pro oblast sociálního zabezpečení nicméně platí, že stát má široký prostor pro uvážení, jakým způsobem upraví práva a povinnosti v oblasti sociálních práv dle aktuální sociální politiky. Práv zakotvených v čl. 30 a 31 Listiny základních práv a svobod (kam právo na pozůstalostní dávky spadá), je možné dle ustanovení čl. 41 odst. 1 Listiny základních práv a svobod se domáhat pouze v mezích zákonů, které tato ustanovení provádějí. Antidiskriminační zákon je tzv.

podústavním či „obecným“ zákonem a má stejnou právní sílu jako jiné zákony České republiky. Jeho ustanovení či principy, na nichž je založen, tak nemají a nemohou bránit aplikaci jednotlivých ustanovení jiných zákonů, tedy ani zákona o důchodovém pojištění.

Vyhodnocení skutečného souladu či nesouladu napadených ustanovení přísluší výhradně Ústavnímu soudu. Veřejný ochránce práv však není oprávněn iniciovat přezkum ústavnosti kteréhokoli zákona. Tímto oprávněním disponují pouze prezident České republiky, skupina nejméně 41 poslanců nebo skupina nejméně 17 senátorů. Se žádostí o uplatnění tohoto oprávnění je tak třeba obrátit se přímo na tyto subjekty. I kdyby však Ústavní soud zrušil příslušná ustanovení jako protiústavní, nevznikl by pozůstalým z registrovaného partnerství nárok na pozůstalostní důchody. Zákonodárce by byl pouze okolnostmi silněji nucen k přijetí nezbytné změny zákona o důchodovém pojištění.

Z pohledu komunitárního práva bylo dále třeba poukázat na to, že výslovný zákaz diskriminace z důvodu sexuální orientace obsahuje směrnice Rady č. 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání. Ta se ovšem vztahuje pouze na oblast zaměstnání a povolání, a nelze ji proto použít na státní systém sociálního zabezpečení. Čl. 3 odst. 3 směrnice výslovně vylučuje z působnosti směrnice „*platby jakéhokoli druhu poskytované státními systémy nebo podobnými systémy, včetně systémů státního sociálního zabezpečení a sociální ochrany*“.

K otázce sirotčího důchodu ochránce uvedl, že v souladu s ustanovením § 64 zákona o důchodovém pojištění (zákon č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů) je příjemcem sirotčího důchodu nezaopatřené dítě, nebo jeho zákonný zástupce. Český právní řád nepředpokládá zákonné zastoupení ze strany jiné osoby nežli rodiče či osvojitele, případně soudem ustanoveného poručníka. S registrovanými partnery, kteří nejsou rodiči dítěte, příslušné zákony nespojují oprávnění zastoupení v právních úkonech. Toto vyplývá mj. ze skutečnosti, že registrovaní partneři nemohou být zapsáni jako rodiče dítěte (pouze jeden z registrovaných partnerů jako biologický rodič sám) a na základě ustanovení § 13 zákona o registrovaném partnerství nemohou děti osvojit nejen společně, ale dokonce ani individuálně. Jedinou možností pro registrovaného partnera, jak se stát zákonným zástupcem dítěte zesnulého partnera, je, že se stane na základě soudního rozhodnutí soudu podle ustanovení § 78 zákona o rodině (zákon č. 94/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů) jeho poručníkem.

Po objasnění právní úpravy ochránce případ uzavřel s tím, že namítaná diskriminace nebyla z pohledu antidiskriminačního zákona shledána.

3) Používání slova cikán v učebnicích

Stěžovatel zaslal ochránci tiskové prohlášení, ve kterém upozornil na učební pomůcku: Školní sešit „Tvrdé a měkké slabiky.“ Upozorňoval především na problematickou pasáž, kde bylo doslova uvedeno: „V našich zemích mluvíme: čes__, slovens__, maďars__, cikáns__.“ Pojem cikánština stěžovatel shledával závadným ve vztahu k romskému etniku.

Zástupkyně ochránce konstatovala, že slovo „cikán“ je tzv. exo-etnonymum, tj. označení, kterým určité etnikum nazývá společnost vně tohoto etnika, zatímco Rom je tzv. endo-etnonymum, tedy označení vzešlé od příslušníků etnika samotného.

Nakladatelství, které vydalo příslušný materiál, bylo vyzváno k vyjádření. Zástupkyně ochránce se zajímala zejména o důvod, jenž vedl nakladatelství k užití problematického výrazu. Představitelé nakladatelství v dopise uvedli, že nepovažovali vyučování pravopisu na tomto slově za zakázané, a to například proto, že se jedná o slovo spisovné (s odkazem na Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost). Slovo také není samo o sobě slovem hanlivým a nemá podle slovníku ani citové zabarvení. Nadto v době vytvoření školního materiálu (tj. v roce 1993) nikdo nemohl předpokládat, že by slovu mohl být hanlivý výraz vůbec přičítán.

Zástupkyně ochránce shledala, že navzdory uvedeným argumentům, že v roce 1993 nikdo nepředpokládal možný hanlivý nádech slova „cikán“, již v této době bylo možné chápat toto označení i jako označení hanlivé. Například Slovník spisovného jazyka českého z roku 1989 uvádí, že označení „cikán“ lze použít jako synonymum pro tuláka, dobrodruha, v jiném kontextu lze slovem „cikán“ rozumět například také lháře či zloděje. Již v roce 1993 tak mohlo slovo „cikán“ z pohledu Romů obsahovat negativní konotace. Nadto, od roku vytvoření pomůcky uběhlo již sedmnáct let, nakladatelství však neuvedlo jediný argument, proč tento, minimálně rozporuplný výraz, ze školní pomůcky v průběhu doby neodstranilo, když se o problematice označování Romského etnika vede už řadu let společenská diskuse.

Zástupkyně ochránce dovodila, že zatímco užití exo-etnonyma například v učebnici dějepisu může mít svůj důvod (např. pokud by účelem bylo demonstrovat problematiku označení etnických skupin apod.), v případě učebnice gramatiky žádný zřejmý důvod dán není, protože tvrdé a měkké slabiky dají stejně dobře vyučovat i na formulaci „v našich zemích mluvíme romsky.“ Vzhledem k tomu, že ani z vyjádření nakladatelství nevyšla najevo důvodnost užití pojmu v školním sešitě, a protože slovo „cikán“ obsahuje negativní konotace, došlo k naplnění znaků obtěžování ve smyslu ustanovení § 4 antidiskriminačního zákona, a tedy i k diskriminaci.

II.

Zpráva dle ustanovení § 24 odst. 1 písm. b) zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, o jednotlivých věcech, v nichž nebylo dosaženo dostatečných opatření k nápravě ani postupem podle § 20

1) Pochybení Ministerstva vnitra a Magistrátu města Přerova ohledně společného příjmení nesezdaného páru

Stěžovatelům, kteří spolu nejsou oddáni, se narodila dcera, jež má na základě dohody rodičů příjmení po matce. Před narozením svého druhého dítěte, o němž již věděli, že to bude chlapec, se dostavili na Městský úřad v Lipníku nad Bečvou a učinili zde souhlasné prohlášení o určení otcovství k nenarozenému dítěti, a současně uvedli, že dítě bude užívat příjmení po otci. Na základě telefonické výzvy z matričního úřadu se rodiče krátce po narození syna Davida v přerovské porodnici dostavili ve věci jeho příjmení na přerovský matriční úřad. Po jednání s matrikářkami učinili prohlášení, že dítě bude mít příjmení stejné jako má dcera.

Stěžovatelé se nicméně s postupem matričního úřadu neztotožnili a podali podnět k veřejnému ochránci práv. V něm uvedli, že jim bylo na matrice Magistrátu města Přerova sděleno, že dle ustanovení § 38 odst. 2 zákona o rodině (zákon č. 94/1964 Sb., ve znění pozdějších předpisů) není možné, aby děti měly odlišná příjmení. Vzhledem k tomu, že prvorozená dcera nese příjmení po matce, podle názoru úřadu musí mít toto příjmení i jejich další děti.

Magistrát města Přerova se proti tvrzení stěžovatelů, že byli k něčemu nuceni, ohradil. Zástupkyně ochránce ve svém závěrečném stanovisku nicméně uvedla, že si neumí rozumně vysvětlit, proč stěžovatelé změnili na Magistrátu města Přerova svoji předchozí dohodu, když táž dohoda o příjmení dítěte vyplývá i z jejich pozdější stížnosti. Podle názoru zástupkyně dohoda o příjmení syna po matce učiněná na Magistrátu města Přerova nebyla pro stěžovatele jejich svobodným rozhodnutím, ale pouze souhlasem s tím, o čem jim úřad tvrdil, že je v souladu se zákonem.

Ministerstvo vnitra i Magistrát města Přerova sice připouštějí, že ustanovení § 38 odst. 2 zákona o rodině a ustanovení § 19 odst. 2 zákona o matrikách (zákon č. 301/2000 sb., ve znění pozdějších předpisů) jednoznačně nevylučují, aby při narození dalšího společného dítěte, jehož rodiče nejsou manželé, byla dohoda rodičů o příjmení dítěte odlišná od předchozí dohody, odkazují však na starší judikát R 13/1964, uváděný v komentářích zákona o rodině. Podle názoru zástupkyně je však třeba vzít v úvahu podstatnou změnu právního prostředí, k níž od doby vydání judikátu R 13/1964 došlo. V té době totiž neplatila ustanovení Ústavy a Listiny základních práv a svobod, dle nichž každý občan může činit, co není zákonem zakázáno. Jsou-li normy veřejného práva nejasné a umožňují-li různý výklad, měl by orgán veřejné správy postupovat vůči adresátu právní normy vždy příznivějším způsobem. V novější soudní judikatuře bylo navíc vícekrát zdůrazněno, že při výkonu

veřejné správy je třeba zvažovat, zda veřejný zájem je v posuzovaném případě natolik významný, aby ospravedlnil zásah do právní sféry jednotlivce. Z tohoto pohledu se nejeví jako nezbytné, aby děti týchž rodičů měly vždy stejné příjmení. Důležitější pro zájmy dětí je to, zda rodiče spolu žijí v harmonickém svazku.

Podle názoru zástupkyně je zmiňovaný judikát z počátku šedesátých let minulého století již překonán. Soudní rozhodnutí, které by ustanovení § 38 odst. 2 zákona o rodině a ustanovení § 19 odst. 2 zákona o matrikách vyložilo odlišným způsobem, však zatím neexistuje. Oba dotčené úřady (Magistrát města Přerova, Ministerstvo vnitra) na svých stanoviscích setrvávají. Vzhledem k tomu, že se nepodařilo zjednat nápravu ani postupem dle § 20 zákona o veřejném ochránci práv, vyzumívá ochránce o této skutečnosti Poslaneckou sněmovnu.

2) Pochybení Policie ČR spočívající v neaplikování správního řádu v řízení dle služebního zákona

Na ochránce se obrátila stěžovatelka se stížností na postup tehdejšího Okresního ředitelství Policie ČR v Uherském Hradišti, které řádně neprojednalo její oznámení pro přestupky proti občanskému soužití a proti majetku, které současně měly charakter přestupku ve smyslu služebního zákona (zákon č. 361/2003 Sb., ve znění pozdějších předpisů), kterých se měl vůči ní dopustit její zeť, jenž je příslušníkem Policie ČR. Přestupky měly spočívat v nejrůznějších schválnostech vyplývajících ze skutečnosti, že stěžovatelka i rodina zetež obývají tentýž dům. Paní J. D. rovněž brojila proti způsobu vyřízení její následné stížnosti ze strany Krajského ředitelství policie Jihomoravského kraje (KŘP JMK).

Ochránce po provedeném šetření konstatoval řadu pochybení (nesplnění poučovací povinnosti pro podání návrhu na projednání přestupku, nedodržení lhůty pro zahájení řízení, nesprávné provádění dokazování, neposouzení podání stěžovatelky jako stížnosti apod.) Ředitel KŘP JMK se ve svém vyjádření ke zjištění ochránce věnoval zejména problematice vztahu mezi služebním zákonem a správním řádem, resp. použitelností správního řádu v řízení dle služebního zákona. Dovedil, že služební funkcionář, který vede řízení, nemá postavení správního orgánu a dále že vztahy vyplývající ze služebního poměru mají povahu spíše pracovněprávní. Z tohoto důvodu nelze instituty zakotvené ve správním řádu (např. lhůta pro vydání rozhodnutí, opatření proti nečinnosti, opatření k zajištění účelu a průběhu řízení apod.) v řízení dle služebního zákona použít.

V reakci na předmětné vyjádření vydal ochránce závěrečné stanovisko, v němž dovedil, že služební funkcionář je správním orgánem ve smyslu § 1 odst. 1 správního řádu, a to z povahy samotného služebního poměru (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 12. 2007, čj. Konf 26/2005-9) a z něho vyplývajících vztahů nadřízenosti a podřízenosti v rámci struktury bezpečnostního sboru. Z vymezení působnosti správního řádu (§ 1 správního řádu) pak lze dovést jeho použitelnost i pro řízení dle služebního zákona.

Jelikož ředitel KŘP JMK se závěry ochránce ohledně použitelnosti správního řádu v řízení dle služebního zákona nesouhlasil, využil ochránce sankčního oprávnění a informoval nadřízený orgán, tj. policejního prezidenta. Ten se se závěry ochránce neztotožnil a připustil pouze použití analogie v případě některých institutů správního řádu (např. vyloučení z projednávání a rozhodování věci - podjatost).

Následně vydal interní normativní akty, jež některé postupy v řízení dle služebního zákona blíže upravují (např. právě podjatost či postup při nečinnosti služebního funkcionáře).

Zástupkyně ochránce, která se případu po 10. květnu 2010 ujala, tato opatření shledala jako nedostatečná, neboť interní normativní akty zavazují a jsou dostupné pouze pro příslušníky Policie ČR, zatímco v řízení dle služebního zákona mohou být účastníky i civilní osoby (navrhovatelé). Právě podpůrné uplatnění správního řádu by mohlo v praxi přinést nejen zajištění zásady rovnosti účastníků řízení dle služebního zákona, ale i zpřehlednění řízení jako takového. Neúspěšnou výzvou policejnímu prezidentovi jako nadřízenému orgánu byly vyčerpány zákonem stanovené možnosti k dosažení nápravy. Proto zástupkyni nezbyvá než na neuspokojivou situaci upozornit Poslaneckou sněmovnu.

3) Pochybení Úřadu městské části Praha 4 a Magistrátu hlavního města Prahy ve věci umožnění umístění televizní antény

Ochránce upozornil nadřízený úřad (Ministerstvo pro místní rozvoj) v případě šetření postupu Úřadu městské části Praha 4, stavebního odboru a Magistrátu hlavního města Prahy, odboru stavebního ve věci nevydání rozhodnutí stavebního úřadu ve sporu mezi vlastníkem stavby a uživatelem jednoho z bytů o rozsahu povinností vlastníka umožnit uživateli umístit na stavbě anténu pro příjem digitálního satelitního a digitálního terestriálního vysílání (příjem rozhlasového a televizního vysílání podle ustanovení § 104 odst. 15 zákona o elektronických komunikacích [zákon č. 127/2005 Sb., ve znění pozdějších předpisů]).

Vlastník domu je povinen umožnit oprávněnému uživateli domu příjem rozhlasového a televizního vysílání. Jedná se o zákonné omezení jeho vlastnického práva. Pokud mezi vlastníkem a uživatelem dojde ke sporu ohledně rozsahu této povinnosti, musí tento spor rozhodnout příslušný stavební úřad ve spolupráci s Českým telekomunikačním úřadem.

V případě postupu Úřadu městské části Praha 4 došlo k tomu, že stavební úřad odmítl o žádosti uživatele bytu rozhodnout. Postup Úřad Městské části Praha 4 ochránce shledal jako nezákonný (úřad po více než 18 měsících nerozhodl). Původní naprostou nečinnost posléze nahradil rozhodnutím o přerušení řízení s tím, že vyčká na rozhodnutí soudu o určení neplatnosti výpovědi z nájmu bytu. Uživatelka bytu totiž v průběhu řízení ohledně umístění antény dostala výpověď z nájmu, kterou však napadla u soudu. Úřad městské části svým téměř dvouletým odmítáním vydat pravomocné rozhodnutí znemožnil účastníkům řízení využít dalších právních institutů (odvolání či správní žaloba).

S ohledem na to, že Úřad Městské části Praha 4 na zjištění ochránce vůbec nereagoval a Magistrát hl. města Prahy navržená opatření k nápravě nerealizoval, rozhodl se ochránce obrátit se v této věci na Ministerstvo pro místní rozvoj. Dlouhodobé porušení zákona i principů dobré správy spočívající v neochotě obou úřadů zabývat se případem zákonem předepsaným způsobem a v zákonných lhůtách je natolik závažné, že ochránce ministrovi navrhl, aby přijal opatření vůči nečinnosti úřadů, tj. aby případ předal jinému úřadu nebo aby se ho ujalo přímo ministerstvo. Současně ochránce požádal ministerstvo o přijetí metodického pokynu či stanoviska pro stavební úřady pro postup úřadů v obdobných případech.

Vzhledem k tomu, že ministerstvo ochránci nevyhovělo, informuje zástupkyně veřejného ochránce práv touto cestou Poslaneckou sněmovnu.

V Brně dne 19. července 2010

RNDr. Jitka Seitlová
zástupkyně veřejného ochránce práv